

Οι 10 μεγάλες προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας

Η χρονιά των μεγάλων στοιχημάτων ξεκινάει: για να βγει ο... λογαριασμός του 2023 απαιτείται πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης, μείωση στο μισό του ρυθμού αύξησης των τιμών, διατήρηση των τουριστικών εσόδων και νέα έστω και ισχνή αύξηση της κατανάλωσης, «προστασία» των θέσεων εργασίας και τήρηση των δημοσιονομικών στόχων με... θρησκευτική ευλάβεια ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω αύξηση του δημοσίου χρέους. Και όλα αυτά με την ύφεση να χτυπάει την πόρτα της Ευρώπης, το κόστος του χρήματος να ανεβαίνει με πρωτόγνωρη ταχύτητα για τα δεδομένα της Ευρωζώνης, τον πόλεμο στην Ουκρανία να συνεχίζεται, την ακρίβεια να γίνεται ολοένα και πιο αισθητή αλλά και την Ελλάδα να έχει μπροστά της την αβεβαιότητα μιας (ενδεχομένως και διπλής) εκλογικής αναμέτρησης. Αν τα στοιχήματα κερδηθούν, το 2023 θα κλείσει με την Ελλάδα να ανεβάζει το ονομαστικό της ΑΕΠ στα 224 δισ. ευρώ, την αναλογία του χρέους ως προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν να υποχωρεί κάτω από το 160%, τον προϋπολογισμό να εκτελείται με πρωτογενή πλεονάσματα και τη χώρα να ανακατά την επενδυτική βαθμίδα κλείνοντας την «παρένθεση» που άνοιξε το 2009. Οι δυσκολίες θα φανούν με το... καλημέρα της νέας χρονιάς: ο πληθωρισμός αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα για όλο το πρώτο τρίμηνο, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα ανακοινώσει νέα αύξηση επιτοκίων τον Φεβρουάριο (χωρίς να έχει αποκλειστεί το ενδεχόμενο και 6ης διαδοχικής αύξησης τον Μάρτιο). Ανοικτό δε είναι το ενδεχόμενο οι περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης να διανύουν ήδη το δεύτερο διαδοχικό τρίμηνο ύφεσης. Σε αυτό το περιβάλλον –και λαμβανομένου υπόψη ότι μπορεί να βρεθούμε επίσημα σε προεκλογική περίοδο μέσα στο πρώτο τρίμηνο– θα πρέπει από το ξεκίνημα της νέας χρονιάς να μπουν οι βάσεις για τις 10 προκλήσεις του 2023:

1 Το μεγαλύτερο στοίχημα είναι να επιτευχθεί πραγματική ανάπτυξη και το 2023. Ο πήχυς έχει κατέβει βέβαια στο 1,8% (από 5,6% που προβλέπεται για το 2022) αλλά και αυτή η επίδοση προϋποθέτει θετικό πρόσημο σε όλα τα επιμέρους συστατικά του ΑΕΠ και κυρίως στην κατανάλωση και στις επενδύσεις.

2 Σε ονομαστικό επίπεδο το ΑΕΠ θα πρέπει να αυξηθεί κατά 14 δισ. ευρώ το 2023. Αυτό προϋποθέτει και πραγματική ανάπτυξη και πληθωρισμό στο όριο του 5%. Ο συνδυασμός θα φέρει το ΑΕΠ στο επίπεδο των 224 δισ. ευρώ. Το ονομαστικό ΑΕΠ λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του δείκτη του χρέους και ειδικά για το 2023 είναι πολύ σημαντικό δεδομένου ότι θα επιδιωχθεί η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας.

3 Τα τουριστικά έσοδα βοήθησαν το 2022 στο να αντισταθμιστεί η απώλεια στο ΑΕΠ από την έκρηξη των τιμών της

Ονομαστικό ΑΕΠ στα 224 δισ. ευρώ και πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης χωρίς αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης δεν θα είναι εύκολο να επιτευχθεί δεδομένου ότι η δημόσια κατανάλωση θα ψαλιδιστεί για να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι.

ενέργειας που εκτόξευσαν το εμπορικό έλλειμμα. Για το 2023, με πολλούς βασικούς «πελάτες» της χώρας να δοκιμάζονται από την ύφεση, θα πρέπει να επιτευχθεί επίδοση αντίστοιχη με αυτή της χρονιάς που κλείνει, ήτοι ετήσια έσοδα άνω των 17 δισ. ευρώ. Ουσιαστικά, έχει εκτιμηθεί ότι οι τουριστικές εισπράξεις θα πρέπει να ξεπεράσουν το 95% των εσόδων του 2019 που αποτελεί και «έτος αναφοράς» δεδομένου ότι δεν έχει εκδηλωθεί ακόμη η πανδημία.

4 Ονομαστικό ΑΕΠ στα 224 δισ. ευρώ και πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης χωρίς αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης δεν θα είναι εύκολο να επιτευχθεί δεδομένου ότι η δημόσια κατανάλωση θα ψαλιδιστεί για να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι. Στο +1% έχει μπει ο στόχος αλλά το στοίχημα είναι μεγάλο λόγω του συνδυασμού της ακρίβειας και του αυξημένου κόστους του χρήματος. Τα μέτρα στήριξης που έχουν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό εκτιμάται ότι θα βοηθήσουν, αλλά το κλίμα που θα διαμορφωθεί στην αγορά (εσωτερική και διεθνή) θα παίξει καθοριστικό ρόλο.

5 Η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και του ΕΣΠΑ θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό το κατά πόσο μπορεί να επιτευχθεί πολύ μεγάλη αύξηση των επενδύσεων στο επίπεδο του 15,5%. Ο ρυθμός χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα από τις τράπεζες είναι καθοριστικής σημασίας για το 2023, ενώ κρίσιμο στοιχείο αποτελεί και το πώς θα εξελιχθεί η επενδυτική δραστηριότητα στην κτηματαγορά. Μια κτηματαγορά η οποία έχει να αντιμετωπίσει και την αύξηση των επιτοκίων αλλά και την εκτόξευση στις τιμές των οικοδομικών υλικών.

6 Ο πληθωρισμός πρέπει να συγκρατηθεί στο 5% το 2023 από περίπου

10% το 2022, κάτι που σημαίνει μείωση του ρυθμού αύξησης κατά περίπου 50%. Ναι μεν η σύγκριση θα βοηθήσει (είναι το λεγόμενο base effect), ωστόσο υπάρχει πάντοτε η αβεβαιότητα της πορείας των τιμών ενέργειας αλλά και της παγιοποίησης του πληθωριστικού κλίματος.

7 Παρά το φρενάρημα του ρυθμού ανάπτυξης, δεν πρέπει να χαθούν θέσεις εργασίας. Ο στόχος είναι η ανεργία να μειωθεί περαιτέρω στο 12,6%.

8 Το 2023 αναζητείται δημοσιονομική προσαρμογή 5 δισ. ευρώ ώστε από τα πρωτογενή ελλείμματα να επιστρέψουμε στα πλεονάσματα ενόψει και της διαπραγμάτευσης για το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας. Η απόσυρση αρκετών από τα μέτρα στήριξης που εφαρμόστηκαν το 2022 θα συμβάλει.

9 Παρά τη μείωση φόρων (π.χ. διατήρηση χαμηλών συντελεστών ΦΠΑ για το α' εξάμηνο σε σειρά υπηρεσιών, κατάργηση εισφοράς αλληλεγγύης) τα φορολογικά έσοδα θα πρέπει να αυξηθούν επιπλέον κατά 1,7 δισ. ευρώ αγγίζοντας τα 57-58 δισ. ευρώ.

10 Αλληλένδετα τα προηγούμενα «στοιχήματα» θα βοηθήσουν και στο να κερδηθεί και το τελευταίο: η οριστική αύξηση του χρέους σε απόλυτο ποσό (όχι πάνω από 1-2 δισ. ευρώ) ώστε να παραμείνει στο επίπεδο των 356-357 δισ. ευρώ και σε συνδυασμό με την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ να ρίξει την αναλογία του χρέους ακόμη και κάτω από το 160%. Απαραίτητο για την επίτευξη αυτού του στόχου, να παραχθεί το προγραμματισμένο πρωτογενές πλεόνασμα, δηλαδή να μην ξεφύγουν οι δημόσιες δαπάνες και να μην επιβραιωθεί η θεωρία του εκλογικού κύκλου.